

In juli 2015 verscheen het boek "De Monsignore en de Nazi" van Molfenter en Stempel, waarin onder meer de heldendaden zijn beschreven van onze heerom Anselmus Musters tijdens de tweede wereldoorlog. Wij, de kinderen van de zus van Anselmus, zijn in de oude documenten en foto's van de familie gaan zoeken naar informatie, met name over zijn daden tijdens de oorlog.

Daarnaast vonden we in de dozen allerlei teksten, aantekeningen, losse gedachten en ook gedichten die Anselmus heeft geschreven tijdens de oorlog, in zijn studententijd en zijn latere leven als priester. We vonden dit zo bijzonder dat we, als eerbetoon aan zijn verleden, deze gedichten hebben gebundeld. Om de nagedachtenis compleet te maken hebben we onze eigen herinneringen aan Anselmus in deze bundel opgenomen.

We willen deze bundel tevens opdragen aan de ouders van Anselmus, Louis Musters en Isabella Wierckx, zijn beide priesterbroers Prosper en Aloysius en vooral aan onze vader en moeder Sander Raaijmakers en Elisabeth Musters.

*Jac Raaijmakers en Elie Vriens
Louis Raaijmakers en Marijke van Veen
Ria Raaijmakers en Cees van Nijnatten*

ANSELMUS (ANTOON) MUSTERS O.E.S.A.

JONGE BLOEI

Uitgeverij Aan Het Park

JONGE BLOEI

GEDICHTEN

ANSELMUS (ANTOON) MUSTERS O.E.S.A.

Uitgeverij Aan Het Park

JONGE BLOEI

JONGE BLOEI

gedichten van

ANSELMUS (ANTOON) MUSTERS O.E.S.A.

Met een korte biografie en familieherinneringen

**Uitgeverij
Aan Het Park
2016**

De herinneringen zijn van:
Jac Raaijmakers en Elie Vriens
Louis Raaijmakers en Marijke van Veen
Ria Raaijmakers en Cees van Nijnatten

Samenstelling en redactie: Louis Raaijmakers
Omslagfoto: Elie Vriens

Dank aan Wim Lavrijsen en Linda Geboers voor hun adviezen bij de opzet en vormgeving
Drukwerk: Drukkerij Groels Tilburg

© Copyright. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

De uitgever heeft zich ingespannen copyright van teksten en afbeeldingen te respecteren. Mochten wij hierin niet volledig zijn geslaagd, gelieve dan contact met ons op te nemen.

© 2016 Uitgeverij Aan Het Park
ISBN 978-90-825502-0-7
www.uitgeverijaanhethetpark.nl

Inhoud

Inleiding. Anselmus Musters, oorlogsheld.	7
Gedichten	
Loutering	11
En door de straten van de stad...	13
Opgang	15
Aan den Weleerwaarde Pater Teodorus	17
O crux ave	19
Klein lied aan de dood	21
Schone dood	23
In memoriam	25
Toewijding	27
Afscheid	29
Gebed voor m'n broers	31
De priester	33
O.L.V. Vrouw geboorte	35
Aan Maria	37
Aan Maria in de mei	39
Antifoon	41
Nacht-zuster	43
Sint Paulus	45
Aan mijn hemelbroer St. Gabriël	47
O hemel-broer...	49
Hart en hoofd	51
Opgang	53
Wie aan vele droeve dingen...	55
Wijsheid	57
Herinneringen	

'Ik antwoord helemaal niet want voor een mens zonder onderkomen, zonder kleren en uitgehongerd heeft de christelijke en religieuze naastenliefde het recht zich te verheffen boven alle andere afwegingen en te helpen. En ik ben er zeker van dat op de dag dat u zich in dezelfde situatie zult bevinden, u blij zult zijn een priester te ontmoeten die bereid is u te helpen'.

Anselmus Musters in zijn verhoor door de SS op 3 mei 1944

Anselmus Musters, oorlogsheld.

Een ongehoord heldenverhaal dat bijna vergeten was.

Als jonge priester, nog geen 30, kwam Anselmus in contact met de 'Rome Escape Line', de ondergrondse verzetsbeweging in Rome tijdens de tweede wereldoorlog die meer dan 6000 mensen wist te redden uit de handen van de nazi's. De organisatie werd geleid door Hugh O'Flaherty, een Ierse bisschop, verbonden aan het Vaticaan.

Vlak voor de bevrijding van de stad Rome werd Anselmus met militair geweld opgepakt en gevangengezet door de Duitsers. Wat volgde waren gewelddadige verhoren, mishandelingen en martelingen die hem lichamelijk braken. Mentaal bleef hij sterk. Hij zweeg over zijn verzetswerk, hiermee ongetwijfeld veel levens reddend.

Wat Anselmus in die periode heeft gedaan en wat hem is overkomen is pas sinds 2015 in volle omvang tot ons doorgedrongen. Toen verscheen nl. het boek 'De monsignori en de nazi' van Arne Molfenter en Rüdiger Stempel, waarin het relaas van Anselmus wordt beschreven.

In Tijding 2016-2, de kroniek van de heemkundekring Het Zuidkwartier, heeft John van Dooren, documentairemaker over Ossendrecht (waar Anselmus opgroeide), het verhaal van Anselmus beschreven onder de titel: 'Antoon Musters, een nog onbekende Ossendrechtse held'. Hiermee wordt recht gedaan aan diens dappere rol bij het helpen onderduiken en ontvluchten van geallieerde krijgsgevangenen, joden en andere burgers en aan zijn standvastigheid in de barbaarse verhoren.

Anselmus was op de hoogte van de routes in Rome, de schuilplaatsen, de betrokken mensen, de organisatie en de leiding die opereerde vanuit het Vaticaan. Dat wisten de SS'ers en ze probeerden met alle middelen die informatie uit hem te krijgen. Dat is ze niet gelukt, net zoals het ze niet is gelukt om hem in een concentratiekamp om het leven te brengen.

Anselmus blijkt een oorlogsheld te zijn. Voor ons, de kinderen van zijn zus, was hij ook een bijzondere heerroom, een gedreven prediker, een moralist, een zeer intelligente man die buiten begane paden dacht, een modernist. Een man van de wereld. Dat blijkt ook uit onze herinneringen.

Hij was ook dichter. In zijn nalatenschap vonden we geschreven en getypte teksten: aantekeningen, preken, spreuken, aforismen, losse gedachten en gedichten. Die gedichten hebben we geordend en in deze bundel bijeengebracht.

Gedichten zijn diepe zielenroerselen en wellicht dat de lezer in deze dichtbundel kan vinden waar Anselmus zijn kracht vandaan haalde en hoe hij zijn traumatische ervaringen tot een positieve levenshouding heeft weten om te zetten.

De jonge jaren van Anselmus.

Ossendrecht. Louis Musters en Isabella Wierckx, onze grootouders, hebben daar elkaar eind 19e eeuw ontmoet en zij woonden daar kort na de eeuwwisseling. Hun eerste kind, hun zoon Janus, werd er geboren.

Omdat daar beter werk was te vinden vertrokken zij naar Duitsland, naar Noordrijn-Westfalen. Daar werden Elisabeth en Antoon geboren. Begin 1915 keerden ze terug naar Ossendrecht waar met de geboorte van hun jongste zoon Louis hun gezin compleet werd.

Uit mondelinge overlevering weten we dat Anselmus een bijzondere jongen was, anders dan de andere kinderen uit het gezin Musters. Hij was ondernemend, eigengereid, hij was een durfal en probeerde van alles uit. Hij was bijzonder intelligent en had een fotografisch geheugen.

In 1927, na de lagere school, ging Antoon in het voetspoor van zijn broer Janus naar het klein seminarie in Haastrecht bij Gouda. In 1934 ging hij naar Gent waar hij zijn intrede deed bij de Augustijner orde. Hij deed daar een gedeelte van zijn studies theologie en filosofie en vertrok vervolgens naar Rome waar hij in mei 1940 tot priester werd gewijd. In 1942 promoveerde hij summa cum laude met zijn proefschrift 'la souveraineté de la Vierge'.

Zijn verzetswerk, arrestatie en ontsnapping.

Het volledige verhaal over zijn verzetswerk is nog niet bekend; inzage in 'Archivio Segreto Vaticano' is nog niet mogelijk. Naar verwachting zal de openstelling van deze archieven nog enige jaren van ons geduld vergen.

Mede hierdoor is het (nog) niet duidelijk wat Anselmus precies heeft gedaan in Rome naast zijn werk voor het verzet. Dat is niet vreemd, want hoewel het verzetswerk van de Rome Escape Line werd geleid en gecoördineerd door een monseigneur die verbonden was aan het Vaticaan, is geprobeerd elk verband met die verzetsbeweging verborgen te houden; wellicht dat de neutraliteit van het Vaticaan op het spel stond.

Op enig moment kreeg O'Flaherty steun van een Engelse officier, Sam Derry, die als krijgsgevangene was weten te ontvluchten. Hij werd de strateeg. Anselmus behoorde tot de kern van de beweging; hij had dan ook van Sam Derry een schuilnaam gekregen: Dutchpa.

In 1944 kreeg de Gestapo Anselmus in het oog. Hij was er begin maart door O'Flaherty voor gewaarschuwd. *'Zonder de zaak tragisch te nemen, ging ik rustig met het werk door, bij alles wat voorzichtiger manoeurerend, er vooral voor zorgend dat ik geen namen noch adressen bij me droeg die belastend konden zijn'.*

Op 1 mei gebeurde het dat hij staande werd gehouden. Onder bedreiging van een pistool werd hij gedwongen mee te gaan en zijn papieren te tonen. Gebruik makend van de drukte op het plein van de Santa Maria Maggiore wist hij deze basiliek in te vluchten, wetend dat hij dan op Vaticaans grondgebied was waar de Duitsers niet mochten komen. Een kardinaal van het Vaticaan adviseerde hem daar te blijven. *'...omdat niemand me daar iets kon doen. Maar nauwelijks een kwartier na zijn vertrek hoorde men stemmen op de trap en in een vloek en een zucht stond het kantoor van de garde vol met SS-agenten die tot op de tanden bewapend waren.'* De Duitsers arresteerden hem met grof geweld, sleurden hem in een auto en brachten hem naar de gevangenis van de Via Tasso waar het Gestapo hoofdkwartier was gevestigd.

Er zijn ongetwijfeld pogingen ondernomen om Anselmus vrij te krijgen uit de gevangenis. Voor Anselmus bleven deze vergeefs.

Het vermoeden bestaat dat deze doelbewuste en ondiplomatieke daad ingegeven werd door de gedachte bij de Duitsers dat ze Sam Derry te pakken hadden, de belangrijke militaire man van de verzetsbeweging.

Het ging er gewelddadig aan toe maar Anselmus heeft deze verhoren en martelingen doorstaan en heeft geen informatie prijsgegeven over zijn werk. Voor dat laatste waren de leiders van de verzetsbeweging natuurlijk bang, er was waarschijnlijk paniek; hij kende de plekken, de routes en de mensen.

De SS heeft het opgegeven. Ze hebben hem in een cel gegooid en op 3 juni 1944 op transport gesteld naar Duitsland waar hem het concentratiekamp wachtte.

Het familieverhaal gaat dat Antoon in zijn jeugd al had ervaren dat je met je hele lijf door een opening kunt als je er met je hoofd doorheen kunt. In zijn ontsnappingsverhaal heeft dit een nieuwe dimensie gekregen. Op transport naar Duitsland werden de gevangenen voor een nacht ondergebracht in een gebouw in Florence. Daar is hij door een klein raampje geklommen en via een balkon (met hulp van een Italiaanse vrouw) ontsnapt. Vervolgens is hij via San Gemignano weer teruggekeerd naar Rome waar inmiddels de geallieerden de stad hadden bevrijd.

De mensen van de Rome Escape Line hadden niet meer op hem gerekend; er was al een uitvaartmis voor Anselmus opgedragen. Het weerzien zal ongetwijfeld bijzonder zijn geweest. Hem is na de oorlog alle eer toegekend. De Italiaanse en Britse overheid hebben hem geëerd met een ridderorde. Het heeft hem er nooit toe gebracht dit trots met ons te delen.

In 1957 ging hij pastoraal werk doen in Duitsland. Eerst onder studenten, later als pastoor in een kleine parochie bij Dortmund. We hebben dit als bijzonder ervaren. Gaat het over vergeten en vergeven? In zijn gedichten rept hij daarover.

Over de bundel

In de geschriften van Anselmus ontdekten we een opzet voor een dichtbundel. Hij had de titel JONGE BLOEI bedacht. Uiteraard nemen we graag deze titel over voor de bundel van nu.

Het bleek niet altijd mogelijk gedichten precies te dateren. Het jaartal moest in die gevallen worden afgeleid van data op mapjes, van documenten die bij elkaar zaten en in een enkel geval van zijn handschrift.

We sluiten de bundel af met een herinnering van ons aan Anselmus. Hij laat ons niet meer los.

GEDICHTEN

Anselmus was nog heel jong toen hij de meeste van zijn gedichten schreef; vele zijn gedateerd in of rond 1933; hij was toen pas 19.

In latere gedichten heeft hij regelmatig geput uit zijn vroege werk door strofen over te nemen of varianten te maken. Deze varianten gebruikte hij soms als hij een gedicht aan iemand opdroeg.

LOUTERING

voor Ivan

Wie, door het leven overmand,
God open in de oogen schouwde,
en, aan z'n eigen schuld gestrand,
Zijn schuld'ge handen vouwde

en zoo, gelouterd door het leed,
Tot ware wijsheid Gods mocht komen
En schreiend in bevrijdend schromen
zijn schuld beleet,

heeft van de vele droeve stonden
Een zacht' herinnering bewaard.
Want pas na 's levens diepste wonden
Wordt 't hoogste heil geopenbaard ...

14 februari 1933

En door de straten van de stad
Droeg hij zijn last, gelijk een schat
O zuiv're handen.
Wijl in hem brandde
De Godslamp van de Liefde.

En, door dien liefde-drang gedreven,
Droeg hij den stervende het leven weder in.
Doch deze droeg hem zelf naar 't schoonere begin
Van 't eeuwige leven.

ca. 1935

OPGANG

Wij weten 't wondre licht
Der heilge Roeping, hóóg-gericht
Gelijk een hemel-vlam,
Diep in ons branden

De kuische morgen ziet omstreden
Met rein-gevouwen handen
Ten outer-gang
En iedren dag,
Met onzen Introïbo-zang
Op jonge lippen,
Gaan onze schreden
Eén trede
Hooger !

ca. 1934

AAN DEN WELEERWAARDE PATER TEODORUS

Op zijn naamfeest 9-11-33.

Als een gouden bazuin door de herfstlijke pracht
Rijst een klank uit de stilte U tegen.
Uit de stilte, want 't schoonst wat de liefde ooit bracht

Kwam uit harte-ontroering gestegen,
Als van stralende jeugd hooge juichende vreugd
Die verstilt tot een bede om zegen.

Want de jubel in ons om uw feest dezen dag
Zingt wel luide haar juichende zangen.
Nu 'lijk zomersche blauw van een hemelenvlag
Over lentische aarde gehangen
Onze vreugde staat gewelfd als een zuivere lach
Over al Uwe daden en gangen

En wel zoeken wij blij naar een zielvollen toon
Die de stem van ons hart kan verklanken.
Maar 't woordengespeel en 't stralende schoon
Van wat goudene klank en wat spranken,
Het is slechts een vloed van d'onzegbaren gloed
Waarmede ons hart U wou danken.

Het is slechts een klank van wat diep in ons leeft
En wat diep in ons hart ligt verborgen.
Van een dank die begrijpt al wat Gij aan ons geeft
Al Uw werken en offrende zorgen,
Die, verinnigd tot liefde, U bevolen heeft
Aan den God in ons hart dezen morgen.

O CRUX AVE

Jezus, tusschen aarde en hemel staat Uw Kruis.
Een Roep van den Zoon naar den Vader :
“Erbarmen !” – Dit brengt ons weer nader
Aan 't Vaderhuis.

Gij zijt van de aarde verheven
En van Oosten naar Westen strekken Uw handen
En Uw vergeven
Uw bloed druipt over de wereldranden
En wascht ons rein.

Want tusschen hemel en aarde staat Uw mateloos lijden
Onze zekere hoop om Uw maat'loos geduld –
Sinds Gij uw armen hemel-wijde
Naar den Vader openbreidde
Om vergeving aller schuld

KLEIN LIED AAN DE DOOD

De Dood komt als 'n dief bij nacht,
wij weten dag noch uur.
Heer, geef mij kracht
dat ik hem blij begroet;
de dood is goed
voor wie hem biddend wacht...

1933

SCHONE DOOD

De kim bloeit rond in verre brand
De late dag verdween.
De goede avond kust het land
Wat blanke doom daarover heen

De late dag en jonge nacht hebben elkaar ontmoet
Aan gindsen kimme-rand.
En in die liefde-rode brand
Elkaar gekust: hun groet !

Mijn hart wordt stil en in zich zelf gekeerd
In deze zuivre rust.
De dag heeft jonge Nacht met rode mond gekust
En ons de liefde weer geleerd.

En bracht mijn hart Uw Goedheid weer nabij
O Vader aller dagen, ook van deze dag.
En dank dat nu mijn hoofd weer rusten mag
Aan Liefde-klop van Uwe zij !

8 juli 1933

IN MEMORIAM

Men heeft hem begraven ergens ver, in den grond
Waar hij werd getroffen door 'n scherf der granaten,
Waar velen vielen met hem, in pijn en verlaten,
Met Moeders beeld in hun hart en haar Naam in hun mond ...

Daar rust hij nu al zoo veel lange jaren ...
En niemand van de zijnen heeft ooit zijn graf aanschouwd,
Noch den grond kunnen kussen die hem bedolven houdt.

Doch de aarde houdt slechts zijn lichaam omgeven,
Zijn ziel heeft haar loon reeds ontvangen bij God !
En zijn geest en energie ontwaken nu in mij en herleven !

ca. 1934

TOEWIJDING

Aan het H. Hart
Geïtroniseerd in ons gezin

Godd'lijk Hart, aanzie ons heden
Allen rond Uw beeld getreden
Onze harten liefde – rood, -
Om U alles toe te wijden:
ons geluk en vreugd en lijden,
heel ons leven tot de dood.

En ons vurigste beminnen
zal nu, als 'n nieuw beginnen,
naar Uw liefde zijn gericht.
Gij alléén zult ons regeren,
in ons triompheren
en ons leiden in Uw licht !

Want wij kiezen U tot Koning
onzer harten, onzer woning,
onzer rechten voor altijd.
onzer kindr'en, rijkste panden
die we ontvingen uit Uw handen:
alles zij aan u gewijd.

Al ons werk en al onze plichten;
onze ogen die Gij richten
moet naar 't hemels Vaderland;
onze voeten om te schrijden
naar het Eeuwige verblijden
waar w' U volgen, hand in hand.

Onze mond om u te loven
Goddelijke liefde-oven
Waar ons harte aan ontbrandt.
Onze ziel om U te dragen
Hóóg doorheen deez' donkre dagen
nu de wereld U verbant !

Laat dan zo Uw beeld geheven
Als symbool van heel ons streven –
in ons midden blijven staan;
en, wijl wij U àlles geven,
ons eens vòl zijn van Uw leven
en ons hart'lijk 't Uwe slaan !

ca. 1934

De roeping voor het priesterschap was ook in het begin van de vorige eeuw bijzonder en had grote gevolgen voor iemands leven. Zo ook afscheid nemen.

Extra bijzonder was het dat drie jongens uit één gezin een priesterroeping hadden en ook in die tijd was het niet vanzelfsprekend dat degene die geroepen was ook tot de uitverkorenen behoorde. Veel studenten stopten vroegtijdig met hun priesteropleiding.

Anselmus was zich dit bewust, getuige het gedicht GEBED VOOR M'N BROERS.

AFSCHEID

aan 'n vriend in de wereld.....

M'n vriend, geef mij je hand.
Waar zullen nu ons beider wegen leiden ?
Hier splitsen zij; wij moeten scheiden...
Ik heb mij gansch aan God verpand

En volg Hem blij, en rijk in Zijnen zegen;
ik heb het beste deel..
Waarheen gaat gij ? Er zijn zooveel
verkeerde wegen ...

GEBED VOOR M'N BROERS

Ik bid U, Vader, voor m'n Broers
Die met mij samengaan het pad
Naar 't hoge ideaal !
Een grote schat
Hebt Gij betrouwd aan onze wankel-moed.
Heer, Gij zijt goed
En on-naspeurlijk zijn Uw wegen !

Waarom kwam Uwe Zegen
Op ons, en niet op anderen
Meer waardig, Heer, dan wij ? -

Wij danken U, dat Gij ons hebt geroepen !
Doch velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren
O Heer, laat ons behoren
Tot het getal der weinigen,
Die blij, in Uwe vreugd,
Hun dagen leven, stil, hun schone jeugd,
Verwachtende de Dag
Van de Voleinding !

ca. 1933

DE PRIESTER

Hij had het woord verstaan:
"Wie Mijnen weg wil gaan,
Verloochene zich zelf
En volg mij"

Gelijk een kind dat blij
Met bei
Z'n kleine handjes
Wel alles weg wil geven,
Gaf hij aan God zijn jonge leven
En al wat hij bezat !

En in de armoe van een kleine cel
Heeft hij een schat,
De grootste schat nog wel
Gevonden !
Want toen hij binnentrad
Bleef aan de poort de wereld staan.
Hij had zichzelf ontdaan
Van al het aardse.. en
Vond God alleen !

ca. 1946

Anselmus had een grote verering voor de heilige Maria.

In 1942 promoveerde hij in Rome met zijn proefschrift 'La souveraineté de la Vierge'. In het blad van de Augustijnen in Gent verscheen hierover de volgende tekst:

Zoojuist verschenen. Een prachtboek over O.L. Vrouw.

Een boek dat geschreven is met kennis van zaken om Maria beter te leeren kennen en haar zoo meer te beminnen.

<<LA SOUVERAINETE DE LA VIERGE>>

Door P. Anselmus Musters, O.E.S.A., doctor in de Godgeleerdheid.

De auteur toont aan hoe Maria door haar verheven voorrechten en onvergelykelijke grootheden als waardige Koningin heerscht over onze harten, naast den Koning der eeuwen, Christus.

Het boek van meer dan 200 bladzijden dat keurig uitgegeven is, mocht den lof verwerven van de Pauselijke Universiteit te Rome.

Verkrijgbaar bij den schrijver, Academiestr., 3, Gent.

Prijs: 65.- Fr.

Ook in zijn gedichten gaf hij uiting aan zijn bewondering voor Maria, voor de rol van de vrouw en die van de moeder.

O.L. VROUW-GEBOORTE

Toen hing muziek en zonne-kleuren
rondom de stilte van haar huis
-de wijding om dit groot gebeuren –

En uit de hoge hemel-deuren
zag heel het Hof dit wonder aan...

Toen is de Zoon Gods opgestaan
en schouwde neder op dat Huis

Want in Maria zag Hij Kribbe
en bij de Kribbe ook het Kruis...

En na die beiden, Kruis en Kribbe,
de mensen weer in 't Vaderhuis...

AAN MARIA

In stille klanken samengereid
Met kinder-onbevangenheid
Heb ik mijn zielebeden
In rijm na rijm aaneengesmeed,
Zooals alleen de liefde weet
Een krone u te smeden.

Want in mijn liefde blijf ik kind
Dat fluister-teedre woorden vindt
Om Moeder iets te vragen,
En 't hoofdje aan haar schouder vlijt
In onbewuste tederheid
Om klein verdriet te klagen.

Zoo kwam ik, Moeder, keer op keer
Aan Uwe voeten, telkens weer
Mijn ziele openleggen.
En alles wat ik had aan leed
Of vreugde, Moeder, och, Gij weet
Ik kwam het trouw U zeggen.

En Uwe Moeder-liefde vond
Voor ziele-pijn of ziele-wond
Steeds woorden, balsem-zachte.
En in mijn harte zong weer vreugd
Van idealen-volle jeugd
En geestdrift-schoon verwachten.

En daarom ook, uit dankbaarheid,
Is U mijn eerste zang gewijd,
Een liefde cantilene.
En wat ik ooit nog zingen zal
Of dichten, Moeder, U dat al,
U wijd ik het alleene !

ca. 1933

AAN MARIA IN DE MEI

O moeder, geef m'een hemeltaal
Lijk eng'lenmonden zingen.
Dat ik Uw Heerlijkheid verhaal,
In kleurenpracht Uw rijkdom maal',
En ieder woord hël overstraal
Met mijne jubelingen !

Want in m'n hart en over 't land
is weer de Mei getogen.
En strooit z'n bloemen t 'allenkant
Op veld en wei en wegenrand;
De aarde is een bloemenmand
en Gij staat blij gebogen !

Ofwel een wereld-wijd tapijt
In wonder kleurschakeeren,
Dat God alomme heeft gespreid,
En dat Zijn rijke heerlijkheid
Voor zijne Bruid thans weer bereidt
Opdat het àl U eere !

En in dees jonge lente-pracht
Het bloesemt allerwegen --
Heb ik Uw beeltenis gedacht
zoals mijn ziel U heeft verwacht:
Uw stil verschijnen, mild en zacht,
De witte Meimaand-zegen.

Uw handen vormen een pateen
Die Jezus houdt geheven.
Uw oogen zijn twee edelsteen'
Die hemel-zuiver en alleen
Gods licht weerstralen, dat geen één
Zoo zuiver weer kon geven !

En lieblank is uw gewaad,
Een sneeuwen-zuivre glorie
Waarboven 't hoog en rein gelaat
Nog in azuren sluier staat
Een velum dat God om U slaat
Want Gij zijt Zijn ciborie

Zijt Gij Ciborie, smett'loos rein,
Die God in U moogt dragen,
Laat ons dan Uw herauten zijn
En Uwen Naam, gelijk Gods schrijn,
Hoog heffen onder 't baldakijn
Van deze Lente-dagen

ca. 1933

ANTIFOON

Omdat de nood gestegen is
In onze harten,
En Uwe hemelzegenis
Zoo dringende van noode is,
Bidt ieder menschenhart tot U
Moeder van Smarten !

Omdat Uw beeld beschermend staat
Boven de hoofden,
En boven het groote wereldkwaad
En vlammen van den Broederhaat
Buigt Gij Uw Moeder-zacht gelaat
Tot wie geloofde ..

Omdat G'Uw hoofd zoo minzaam laat
Tot ons gebogen
-Gelijk een liefde-zuster gaat
Alomme weldoend, blij gelaat
En zachte oogen ---

En wijl Gij zeegnend nederschouwt,
En ooit beschamen
Gij niemand zult, die d'oogen houdt
Gericht op U, en handen vouwt :
Hebben wij alles U betrouwd
In alle eeuwen. Amen.

23 januari 1933

NACHT-ZUSTER

Er lag een vriend naast mij in smart;
en over hem gebogen
uw zacht gelaat en zachte oogen
en 't kloppen van uw hart.

En uw gestalte als een zegen
heel teer genegen
over hem...

En Uwe stem
vond fluister-woorden liefde-zacht
-uw stille kracht
die in de zwijging van den nacht
die over ons gekoepeld stond,
de woorden vond
diep uit uw hart,
gelijk een balsem op zijn smart
zacht neergezegen... -

Zoo is uw beeld mij bijgebleven
dat immer in mijn blij herdenken blijft geschreven,
ontroerend beeld waarvoor 'k slechts deze woorden vind:
de liefde van een Moeder bij haar gebroken kind...

Leiden, Sint Anna-kliniek, 6 mei 1933

Anselmus noemde Gabriël zijn HEMELBROER. Een voorbeeld, een beeld dat hem was voorgegaan, voor wie hij grote bewondering had. Wellicht leek hij wel op de Gabriël die hij in zijn gedichten beschrijft.

Ook de apostel Paulus fascineerde Anselmus.

Paulus en Gabriël, het zal geen toeval zijn; Gabriël de boodschapper van God en Paulus de verkondiger van het Evangelie.

SINT PAULUS

Ik ben de vratige vogel des Heeren,
nimmer verzadigd en immer belust !
Iedere ziel die ik win komt vermeêren
eeuwigen honger; een hart zonder rust,
zwerfer voor God alle volk te bekeren;
na ieder strand wenkt mij ginds weer een kust.
Elk den gekruisigden Christus te leeren:
wie was zich ooit stouter roeping bewust ?

Ik ben de jager dien God heeft gezonden
over de bergen en over de zee.
'k Word te Korinthe en Rome gevonden
immer dezelfde, want God, Gij gaat mee !
Ik ben een dwaas door de Liefde bevangen,
Joden ten aanstoot en heiden ten spot.
Doch ik heb niets wat ik niet heb ontvangen:
wat ik verkondig is de Dwaasheid van God !

Dwaasheid die kwam alle wijsheid beschamen,
Dwaasheid van God in een Bethlehem-Kind ...
Liefde die mens werd en God bleef tezamen
en die de mensen zoo zéér heeft bemind
dat Hij zich zelf tot den dood toe wou geven,
wijn door Zijn dood alle Leven begint;
Die, tusschen aarde en hemel verheven,
heerscht door het Kruis en de wereld verwint !

Dat is de Dwaasheid die mij heeft gedreven,
dat is de Liefde die steeds mij nog drijft,
wijn 't Kruis als een vlam in mijn ziel staat geschreven
en Paulus op aarde een vreemdeling blijft.
Want, sinds het vuur van den Christus mij brandde,
is heel mijn leven Zijn machtige stem;
roep ik ten hemel en trek door de landen,
mijn hart blijft hier balling, een hunker naar Hem !

En zoo lang wij den Vader daar boven ons weten,
En den Zoon, -Die van Saulus tot Paulus mij riep-,
ter rechter des Vaders in de glorie gezeten
en ter linker den Geest Die in vuur mij herschiep:
zo lang zal ik immer Zijn kruisdrager heeten
en trek door de wereld om Christus verguisd.
Want nimmer zal Paulus zijn zending vergeten:
Ik predik den Christus en Christus gekruist !

9 juni 1933

AAN MIJN HEMELBROER ST. GABRIEL

Gelijk een kind vertrouwwol schouwt
Naar groote broer, en blijde houdt
Diens hand omklemd, omdat het dit
Al kinder-zekerheid bezit :
Dat 't onbezorgd en veilig gaat
Als 't zich door hem geleiden laat, --
Zoo heb ik eens voor U gestaan
En ben hetzelfde pad gegaan
Dat Gij betrad. Met jongen moed
En oogen vol van jubel-gloed
Ging ik 't blijde lenteland
In 't diepend blauw een zonnebrand
Van juichend rood, De heele lucht
'Zonlicht vaandel. Feestgerucht
Van vogel-vreugde, -- wijd en zijd
Lag morgenvroegte blank gespreid.

Zoo was de eerste jubeldag
Van mijne roeping, die mij zag
U volgend als een kind zoo blij
En ook gelijk een kind nog vrij
Van allen strijd en alle leed,
Van alles wat niet "vreugde" heet.

O Gabriël, en heden tred
Ik voor Uw beeld, als een die weet
Wat strijden is - - niet meer een kind
Dat overal slechts bloemen vindt,
Doch jongeling, en zal voortaan
Daarom nog dichter bij u staan.
Mijn jonge oog peilt Uwen blik,
Den hemel-diepen, Gij en ik
We hebben beiden 't woord verstaan
Van uitverkiezing; laat ons gaan
Naar 't hooge doel, getrouw wij beiden:
O Gabriël, wilt Gij mij leiden !

ca. 1933

O Hemel-broer
Gij zijt ons voor gegaan.

Uw leven is een zonnebaan
Hoog over zwakke menselijkheden
Naar 't hart van God !

En onze jonge schreden
Willen hetzelfde pad
Met reine geestdrift treden.

Doch Gij, Gij kent wel onzen wankelmoed
Wij schromen - -
Maar in de zwakheid wordt de Kracht volkomen,
En wie met God de eerste schrede doet
En Hem getrouw blijft in zijn ziel,
En in z'n hart nog kind:
Die ongetwijfeld vindt
De kracht tot verder gaan :
Dezelfde hemelbaan
Stralend naar God !

ca. 1935

Na de eerste wereldoorlog werden verschillende literaire tijdschriften opgericht.

Was voorheen het werk van katholieke dichters vooral bedoeld voor 'eigen parochie', tussen de wereldoorlogen vonden dichters elkaar in deze tijdschriften.

*Anselmus las het tijdschrift ROEPING en was een bewonderaar van Jac Schreurs die daarin publiceerde. Dat deed ook de Vlaamse dichteres Reninca die in 1949 haar dichtbundel EEN LIED DER MENSHEID aan hem opdroeg met het bericht:
'... waar leven en sterven heersen in gelijke pijn'.*

Anselmus schreef voor het tijdschrift DE LINIE een artikel over Zuster Marie Adolphine en het volgende gedicht HART EN HOOFD publiceerde hij in 1947 in GOLFSLAG, een cultureel Vlaams periodiek.

HART EN HOOFD

Ik weet van vele dingen
nog niet de diepe zin.
Wie kent van 's harten zingen
de wijze en 't begin ?

Wie kent de weg der winden,
't waarheen en waarvandaan ?
Wie zal 't mysterie vinden
van eigen harte-slaan ?

Alleen de Welbeminde
Kent zang èn wijze èn woord.
Want zonder zoeken 't vinden
Kan slechts wie 't toebehoort..

In de inleiding staat al: Anselmus heeft ons nooit verteld over zijn oorlogsverleden.

De volgende gedichten zijn geschreven na de oorlog en hierin kijkt hij terug.

OPGANG

Wie bij 't keren en 't gaan
der jaren, ook zich zelf hervonden
en van het tijdelijk bestaan
de diepe eeuw'ge zin verstonden,

hun wordt de wereld transparant
'n glimlach van Gods zegen;
de goedheid van Zijn Vaderhand
nabij en teer-genegen. –

Want Zijn omsluierd aangezicht
straalt door 't kristal der aardse dingen
geschapen glanzen van Zijn licht
die 't ongeschapen Schoon bezingen. –

Geen wisseling van tijd en waan
kan hen, in God verankerd, storen.
Wie zich van alles heeft ontdaan
wordt in bestendigheid herboren.

Hen maakt het lijden mild en vrij;
gelouterd stijgen oude zorgen
stil-zingend aan hun hart voorbij
als nevels aan de morgen.

Tot, boven tijd en ruimte uit
in Gods oneindigheid verloren,
hun Overgave zich besluit
in blijvend toe-behoren.

Gent, 24 december 1946

Wie aan vele droeve dingen
uren en dagen en tijden
geen verbitterde
herinnering bewaart,

heeft voor zichzelf en voor zijn lijden
vernieuwd leed al uitgespaard.

Wie van verleden zonne-dagen
nog blijvend vreugde mee kan dragen,
kan het vertrouwend ook wagen
de volgende tijden uit te dagen,
ook zonder zekerheid over alle vragen,
wilt geloof en vertrouwen de zorgen zullen dragen.

ca. 1975

WIJSHEID

Van 't Hart als slot

want zonder zoeken vinden
kan slechts een welbeminde
die zelfs 't ongesproken zingen
van hart tot hart nog kan verstaan

ca. 1975

HERINNERINGEN

Mijmeringen

over mijn jonge jeugd:

Een buitenlandse auto voor de deur in een verder lege straat
Een woonkamer gevuld met sigarenrook
Een spoor van op en neer drentelende mannen in zwart gewaad door de tuin
Logeeradressen bij de pastoor, de nonnen en bij dokter Edixhoven
De lokale geestelijkheid de hele dag over de vloer
Een moeder die haar tijd verdeelt tussen broers, ouders, keuken en haar gezin
Een vader die het allemaal best vindt en in de tuin bezig is
Een opa met zijn sigaar in de stoel bij de kachel
Drie kinderen die zo veel mogelijk bij de gesprekken worden weggehouden
Een boek ???

Nee, de heerooms op bezoek in de Rembrandtstraat in de vijftiger jaren

over mijn latere jeugd:

Nog steeds die buitenlandse auto voor de deur, maar nu zijn er meer auto's
Eerste rij-ervaring met een net behaald rijbewijs
Discussies over dagelijkse dingen tot laat in de avond
Verbod om "heerom" te zeggen in de bar
Nog steeds een opa bij de kachel met zijn sigaar
Nog steeds een zorgende moeder
Nog steeds een vader die het allemaal best vindt
Maar minder druk, althans, dat lijkt zo

over de heerooms:

Wat kunnen drie broers verschillend zijn
De oudste vol verhalen, helaas te vroeg gestorven
de jongste devoot en bescheiden
de middelste: een man van de wereld en naar nu blijkt een oorlogsheld

- Jac

Nog steeds niet voor te stellen

Als de heerooms naar ons huis kwamen voor vakantie of bezoek was dat altijd heel apart. Dat is het voor mij nog steeds. Ik kan me nu nog nauwelijks voorstellen hoe moeder dit georganiseerd kreeg. U moet zich voorstellen:

Een woonkamer van ca. 5 x 4 meter. Daarin een kachel met twee grote stoelen, een tafel met stoelen, een dressoir en een divan. In de vrije ruimte die overbleef vertoefden onze grootouders Louis en Isabella, vader en moeder en wij, de drie kinderen. En overdag soms nog drie heerooms, die alle drie op verschillende tijden moesten eten, want met z'n allen aan tafel kon natuurlijk niet.

Moeder regelde dat ieder elke dag drie maaltijden kreeg. Wat een werk moet dat geweest zijn, zeker ook omdat Anselmus een dieet had; na de oorlog had hij verschillende operaties ondergaan. Trouwens, wij mochten ook altijd aangeven wat we 's avonds wilden eten.

De gesprekken die de heerooms voerden gingen uiteraard ook over hun dagelijkse praktijk. Die verschilde nogal. Janus, de oudste broer van moeder, was pastoor in Wallonië. Louis de jongste, was kloosterling en had de gelofte van armoede afgelegd. Daartussen zat Toon, wereldgeestelijke, ruimdenkend, levend in een wereldse omgeving van studenten en jongeren. Hij had ook een auto en dat was heel wat in die tijd.

Het ging er soms opgewonden aan toe in hun gesprekken. Die gingen vaak langs ons heen; wel hoorde ik Louis weleens zeggen dat Toon een modernist was.

Saillant detail bij dit alles is dat onze heerooms alle drie sigaren rookten, liefst grote. Opa deed niet onder en Sander evenmin; hij rookte zware shag. Dat kamertje was dan al vroeg in de ochtend blauw van de rook. Niet meer voor te stellen. Wat me achteraf opvalt: dat roken was geen onderwerp van gesprek; dat hoorde erbij.

- Louis

Bijzonder

Ik vond het altijd leuk als de Heerrooms weer naar Bergen op Zoom kwamen, het was een fijne onderbreking van ons dagelijks leven.

Oom Toon bracht vaak cadeautjes mee en oom Janus vertelde ons prachtige geschiedenisverhalen. Oom Louis herinner ik me vooral biddend in zijn brevier in de gang of in 'den hof', onze grote moestuin. En hij overhoorde mij de catechismus.

Ook kwamen de pastoor en de kapelaan van onze parochie dan op bezoek. Iedereen in de straat wist dat de ooms weer op bezoek waren en - zeg nu zelf - de pastoor en de kapelaan kwamen niet met regelmaat bij iedereen op bezoek. Het was dus wel iets bijzonders om drie Heerrooms te hebben.

Paradijs op aarde

Afspraken maken met je zus om naar Bergen op Zoom te komen en om enige tijd te genieten van een verwennerij op hoog niveau. Om elkaar weer te zien maar ook om bij te praten over ieders belevenissen. Verwend worden als in een vijf sterren hotel, er wordt gezorgd dat het aan niets ontbreekt. Je favoriete eten, drankje en tussendoortje op het afgesproken moment. Niets is te veel.

Opstaan en naar bed gaan wanneer je wil, zonder je druk te maken of zorgen te hebben over wereldse zaken. Bijtanken is het devies en genieten van brevier en sigaar.

Na afloop van de "vakantie" een innig afscheid en weer terug naar de dagelijkse realiteit.

Het is fijn om te weten wat een paradijs is.

- Ria

Bamse

Ik leerde Oom Toon kennen toen ik verkering kreeg met Jac. Mijn zus had destijds een bar in Dinteloord waar ik op vrijdagavond altijd hielp. Oom Toon vond het heerlijk om dan incognito mee te komen als Jac me kwam ophalen. Ik mocht dan ook onder geen voorwaarde Heerroom tegen hem zeggen. Hij was bang dat de gesprekken onder de gasten zouden veranderen. Hij vond het prachtig om aan te horen waar over werd gesproken.

Hij had ook altijd aandacht voor onze kinderen. Zo bracht hij voor Peggy, onze oudste dochter, een keer een leesboekje mee. Ze was nog te klein om zelf te lezen maar de plaatjes van Bamse, het beertje, vond ze mooi. Ik vertelde dan het verhaal erbij, in het Nederlands uiteraard, want het boekje was in het Duits. Pas toen ze zelf het boekje aan haar eigen kinderen ging voorlezen kwam ze er achter dat ik altijd mijn eigen versie van het verhaaltje had verteld.

Zowel aan Oom Toon als aan Elvetia bewaar ik goede herinneringen.

- Elie

Oom Toon was een echte prediker.

Ik ontdekte dat al direct bij mijn eerste kennismaking in Bergen op Zoom in een weekend dat hij op vakantie was en wij bij de ouders van Louis op bezoek gingen.

Nadat we wat gekeuveld hadden vertelde hij me dat hij moraaltheoloog was. Ik ben niet van katholieke afkomst en ik vroeg hem wat dat precies inhield. Dat was een schot in de roos.

We kregen een college van minimaal een half uur; met veel passie en vooral met heel veel kennis vertelde Anselmus ons over zijn werk, zijn studie, zijn geschiedenis, zijn filosofie, zijn contacten met studenten, kortom over zijn hele leven en hoe hij daar in stond.

Twee dingen herinner ik me in het bijzonder. Allereerst zijn enorme parate kennis over de publicaties van de grote denkers in de katholieke traditie (ja, soms met vermelding van de pagina waar het geschreven stond) en zijn wat sceptische houding naar het instituut 'kerk van Rome'. Sceptisch was hij over veel menselijke bedenksels die te vaak verward werden met de fundamentele waarden van het katholieke geloof.

- Marijke

Via Ossendrecht terug ...

Antoon heb ik pas leren kennen toen hij al werkzaam was als studentenpastor en later als pastoor in Duitsland. Zijn broer Louis heb ik langer gekend en natuurlijk nog langer en veel beter, zijn zus Lieske, de moeder van Ria.

Als Antoon weer op bezoek was sprak hij uitgebreid over zijn werk, waar hij mee bezig was en wat hem bezighield. Evenzo was hij zeer geïnteresseerd in wat iedereen deed en hoe het met ze ging. Een echte “seelsorger” dus.

Het liefst sprak Antoon tot diep in de avond over allerlei zaken, hij gaf zijn mening vaak als een stelling, onder het genot van een goede sigaar en een goed glas (Duitse) wijn.

Het was een man die leefde in het nu en maakte zich geen zorgen om later. Toen hij mij in de loop van 1978 over zijn aanstaande emeritaat sprak en vroeg wat dat financieel voor hem zou betekenen werd mij dat duidelijk.

Nimmer heb ik hem over de tweede wereldoorlog horen spreken.

Nu zijn verhaal als oorlogsheld actueel is geworden fascineert het me meer dan ooit hoe de wegen van ieder in hun gezin zijn gelopen, in het bijzonder de weg van Antoon.

Ik probeer er enige ordening in aan te brengen.

Anno 1915, een boerenlandschap vlak bij de Belgische grens

Kanongebulder in het zuiden

Soldaten die zijn ingekwartierd

Een hardwerkend gezin, zorgzaam voor hun kroost

Drie zoons en een dochter is hun geluk

De dochter is uitverkoren voor het moederschap

Drie zoons die zijn uitverkoren om God te dienen

Zij vertrekken al op jonge leeftijd uit huis om zich te verdiepen in kennis en geloof

Zij allen bereiden zich voor om zich later in te zetten voor die zaken die belangrijk zijn voor een

menselijk leven, net zoals zij van hun ouders leerden: oprechtheid, dienstbaarheid en zorgzaamheid.

Wie goed zaait zal goed oogsten.

In datzelfde jaar was het arbeidersgezin uit zorg vanwege de oorlog weer van Duitsland naar Nederland teruggekeerd.

Antoon zijn hele onbezorgde jeugd wordt gevuld met studies in Nederland en België als voorbereiding op zijn verdere leven.

Jaren later wordt Antoon in 1944 als priester door de Gestapo in Rome gearresteerd en gemarteld, verdacht als lid van een ontsnappingsroute voor geallieerde krijgsgevangenen.

Desondanks gaat hij in 1957, na zijn periode in Zwitserland, in Duitsland als geestelijke werken en zich tot zijn dood inzetten voor het geestelijk welzijn van zijn parochianen en medemensen. Vergeving en doorleven lijken heel dicht bij elkaar te liggen.

Nu ik inmiddels zoveel van zijn levensverhaal ken kan ik alleen maar vaststellen dat ware helden niet opvallen maar “gewone” mensen zijn. Zo zal ik hem blijven herinneren.

- Cees

